

ประโยค บ.ศ. ๑-๒

เฉลยปัญหา บาลีไวยากรณ์ (ครั้งที่ ๒)

สอบ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

๑. สนธิคืออะไร ต่างจากสมาสอย่างไร ๑ การต่อกี่ลักษณะ อะไรบ้าง ๑ จตุตาโรเม, อิจฺเจว เป็นสนธิไหน ๑ ตัดและต่ออย่างไร ๑

๑. สนธิ คือ การต่อศัพท์และอักขระให้เนื่องกันด้วยอักขระเพื่อจะย่ออักขระให้น้อยลงเป็นการอุปการะ ในการแต่งฉันทและให้คำพูดสละสลวย ต่างจากสมาสที่ย่นบทมีวิภัตติหลาย ๆ บทให้เป็นบทเดียวกัน ๑ การต่อมี ๒ ลักษณะ คือ

- การต่อศัพท์ที่มีวิภัตติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัตติ
- การต่อบทสมาส ย่ออักขระให้น้อยลงอย่าง ๑

จตุตาโรเม เป็นโลปสระสนธิ ตัดบทเป็น จตุตาโร - อิม ลบสระหลัง คือ อี ที่ศัพท์ อิม ต่อเป็น จตุตาโรเม, อิจฺเจว เป็นอาเทสสระสนธิ ตัดบทเป็น อิติ - เอว แปลง ตี เป็น ตย แล้วแปลง ตย เป็น จจ ต่อเป็น อิจฺเจว ๑

๒. สนธิกิริโยปกรณ คืออะไร ๑ มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ วิทูนฺคํ, พหฺวาพาโธ เป็นสนธิไหน ตัดและต่ออย่างไร ๑

๒. สนธิกิริโยปกรณ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ ๑ มี ๘ อย่าง ๑

คือ โลโป ลบ ๑	อาเทโส แปลง ๑
อาคโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑	วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑
ปกติ ปรกติ ๑	ทีโฆ ทำให้ยาว ๑
รสสิ ทำให้สั้น ๑	สญฺเณโค ช้อนตัว ๑ ๑

วิทูนฺคํ เป็นโลปนิกคหิตสนธิ ตัดบทเป็น วิทูนฺ - อคํ ลปนิกคหิตที่ศัพท์ว่า วิทูนฺ เป็น วิทูน เมื่อลปนิกคหิต แล้ว สระหน้าและสระหลังมีรูปเสมอกัน ให้ลบเสียตัวหนึ่ง คือ ลบ อ ที่ วิทูน เป็น วิทูน ต่อเป็น วิทูนฺคํ, พหฺวาพาโธ เป็นอาเทสสระสนธิ ตัดบทเป็น พหฺ - อาพาโธ แปลง อุ สระหน้า เป็น ว ต่อเป็น พหฺวาพาโธ

๓. สระสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ โนเปติ, จูภยํ , มยายํ เป็นสนธิไหน ตัดและต่ออย่างไร ๑

๓. สระสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ ๗ ตัว ๑

คือ โลโป ลบ ๑	อาเทโส แปลง ๑
อาคโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑	วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑
ปกติ ปรกติ ๑	ทีโฆ ทำให้ยาว ๑
รสสิ ทำให้สั้น ๑ ๑	

โนเปติ เป็นวิการสระสนธิ ตัดบทเป็น น - อฺเปติ ลบสระหน้า คือ อ ที่ น แล้ว วิการสระหลัง คือ อฺ เป็น โอ ต่อเป็น โนเปติ,

จูภยํ เป็นทีฆะสระสนธิ ตัดบทเป็น จ - อฺภยํ ลบสระหน้า คือ อ ที่ จ แล้ว ทีฆะสระหลัง คือ อฺ เป็น อฺ ต่อเป็น จูภยํ,

มยายัม เป็นวิการสระสนธิ ตัดบทเป็น เม - อยม์ แปลงสระหน้า คือ เอ ที่ เม เป็น ย แล้ว ที่ขณะสระหลัง คือ อ เป็น อา ต่อเป็น มยายัม ฯ

๔.๑ สระหน้าและสระหลังคืออะไร ฯ จตุหปาเยหิ, พุทธานสาสนัม เป็นการลบสระหน้าหรือสระหลัง ตัดและต่ออย่างไร ฯ

๔.๑ สระหน้า คือ สระที่สุดของศัพท์หน้า
สระหลัง คือ สระหน้าของศัพท์หลัง ฯ

จตุหปาเยหิ เป็นการลบสระหน้า ตัดบทเป็น จตุหิ - อปาเยหิ ลบสระหน้า คือ อิ ที่ หิ ต่อเป็น จตุหปาเยหิ,

พุทธานสาสนัม เป็นโลปนิกคหิตสนธิ ตัดบทเป็น พุทธานัม - สาสนัม ลบ อ์ ที่สุดแห่งศัพท์ว่า พุทธานัม ต่อเป็น พุทธานสาสนัม ฯ

๔.๒ อาเทโส ในสระสนธิมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ สสีลวา, อถขวสฺส, ยถริว เป็นสนธิไหน ตัดและต่ออย่างไร ฯ

๔.๒ อาเทโส ในสระสนธิมี ๒ ฯ คือ แปลงสระเบื้องหน้า ๑ แปลงสระเบื้องหลัง ๑ ฯ

สสีลวา เป็นอาคมสระสนธิ ตัดบทเป็น โส - สสีลวา ลบสระหน้า คือ โอ ที่ โส แล้วลง อ อาคม ต่อเป็น สสีลวา,

อถขวสฺส เป็นอาเทศสระสนธิ ตัดบทเป็น อถโ - อสฺส แปลงสระหน้า คือ โอ ที่ โห เป็น ว ต่อเป็น อถขวสฺส,

ยถริว เป็นอาเทศสระสนธิ ตัดบทเป็น ยถา - เอว มีสระอยู่ข้างหน้า แปลง เอ ตัวหน้าแห่ง เอว ศัพท์อันตั้งอยู่เบื้องปลายเป็น ริ แล้วรัศสระหน้า คือ อา ที่ ถา ให้สั้น ต่อเป็น ยถริว ฯ

๕. วิกาโร ในสระสนธิมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ มาลฺูเตริตฺ , โสตุถิ, มุเนลโย เป็นวิกาโรชนิดไหน ตัดและต่ออย่างไร ฯ

๕. วิกาโร ในสระสนธิมี ๒ ฯ คือ วิการในเบื้องต้น ๑ วิการในเบื้องปลาย ๑ ฯ

มาลฺูเตริตฺ เป็นวิการในเบื้องปลาย ตัดบทเป็น มาลฺูต - อิริตฺ ลบสระหน้า คือ อ ที่ ต แล้ววิการสระหลัง คือ อิ เป็น เอ ต่อเป็น มาลฺูเตริตฺ,

โสตุถิ เป็นวิการในเบื้องต้น ตัดบทเป็น สุ - อตุถิ วิการสระหน้า คือ อุ ที่ สุ เป็น โอ แล้วลบสระหลัง คือ อ ต่อเป็น โสตุถิ,

มุเนลโย เป็นวิการในเบื้องต้น ตัดบทเป็น มุนิ - อาลโย วิการสระหน้า คือ อิ ที่ นิ เป็น เอ แล้วลบสระหลัง คือ อา ต่อเป็น มุเนลโย ฯ

๖. พยัญชนะสนธิได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ เหวฬ, สุกุช, ภจโจ เป็นสนธิไหน ๆ ตัดและต่ออย่างไร ๆ

๖. พยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๕ ๆ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ สณโณโค ๑ ๆ
เอฬ เป็นโลปพยัญชนะสนธิ ตัดบทเป็น เหวฬ - อสส ลบสระเบื้องปลาย คือ อ แล้วมีพยัญชนะซ้อน
เรียงกัน ๒ ตัว ลบเสียตัวหนึ่ง คือ ลบ ส ต่อเป็น เหวฬ,
สุกุช เป็นอาคมพยัญชนะสนธิ ตัดบทเป็น สุกุ - อุกุ ลง หุ อาคม ต่อเป็น สุกุช,
ภจโจ เป็นอาเทศพยัญชนะสนธิ ตัดบทเป็น ภโต แผลง ต เป็น จ ซ้อน จ หน้า จ ต่อเป็น ภจโจ ๆ

๗. อาคมพยัญชนะสนธิมีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ อตตทตฺโถ, ยถายิทํ , ตสฺมาติห, ฉฬายตฺนํ ลงอาคมตัวไหน
ตัดและต่ออย่างไร ๆ

๗. อาคมพยัญชนะสนธิมี ๘ ตัว ๆ คือ ย ว ม ท น ต ร หุ ๆ
อตตทตฺโถ ตัดบทเป็น อตต - อตฺโถ ลง หุ อาคม ต่อเป็น อตตทตฺโถ,
ยถายิทํ ตัดบทเป็น ยถา - อิทํ ลง ย อาคม ต่อเป็น ยถายิทํ,
ตสฺมาติห ตัดบทเป็น ตสฺมา - อิท ลง ต อาคม ต่อเป็น ตสฺมาติห,
ฉฬายตฺนํ ตัดบทเป็น ฉ - อายตฺนํ ลง หุ อาคม ต่อเป็น ฉฬายตฺนํ ๆ

๘. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ อชฺโฌกาโส, กีสฺสู, สเมตายนฺตฺมา เป็นสนธิอะไร ๆ
ตัดและต่ออย่างไร ๆ

๘. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๔ ๆ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ ๆ
อชฺโฌกาโส เป็นอาเทศพยัญชนะสนธิ ตัดบทเป็น อธิ - โฌกาโส แผลง อธิ เป็น อชฺฉ
ต่อเป็น อชฺโฌกาโส,
กีสู เป็นทิมะพยัญชนะสนธิ ตัดบทเป็น กีสฺ - อธิ ทิมะสระหน้า คือ อุ ที่ สฺ เป็น อู แล้วลบสระหลัง
คือ อธิ ต่อเป็น กีสฺสู,
สเมตายนฺตฺมา เป็นโลปสระสนธิ ตัดบทเป็น สเมตฺ - อายนฺตฺมา ลบสระหน้า คือ อุ ที่ ตฺ ต่อเป็น สเมตายนฺตฺมา ๆ
